

naš br. 114-07-02/15
datum: 27. 07. 2015.
e-poštom

Zajednici instituta Srbije
Članicama pojedinačno

Poštovani,

U Zapisniku od 25. maja 2015. godine sa rasprave na 119. sednici Predsedništva Zajednice instituta Srbije održane 13. maja 2015. godine, konstatovano je sledeće:

Na pitanje Predsedavajućeg da objasni situaciju sa CEON-om, dr Belić je istakao da su potpisali ugovor sa CEON-om, posle dosta muka i pregovora, *da je CEON tražio jako veliku svotu*. Naveo je da se postavilo nekoliko veoma važnih pitanja, prvo, koje vlasnik podataka jer se *CEON ponaša kao da su oni vlasnici svega toga*. Istakao je da je činjenica da su oni uspeli da „izmanevrišu“ sebe u *monopolski položaj, i da na neki način diktiraju cenu*. Naveo je da će oni za novac koji su pogodili, *a koji je veliki u ovom trenutku*, proizvesti BIČ (Bibliografski izveštaj za časopise), a ako neki časopis bude želeo, a ne mora, da bude povrh toga bude pretraživ na neki dodatni način, on će to sam platiti po povlašćenoj ceni koja je dogovorena i koja iznosi nešto oko 20.000 godišnje. Istakao je da su oni u međuvremenu *isporučili neke mnogo veće cene časopisima*, i da se to analiziralo u Ministarstvu, *i da će se obratiti časopisima sa napomenom šta je već plaćeno od strane države*, a šta moraju oni da plate (sva isticanja naša).

U vezi s tim, imamo potrebu da sve članice Zajednice obavestimo o sledećem:

1. Pregovori o kojima je ovde reč dogodili su se po javnom pozivu MPNTR (Ministarstvo) o održavanju SCIndeksa i publikovanju BIČ-a za 2015. godinu. Na takvom istom pozivu smo učestvovali i prethodne, 2014. godine, ali je te godine finansiranje izostalo, a da pregovora o ceni usluga nije ni bilo, niti smo o odluci MPNTR ikada obavestili. U nedostatku sredstva prestali smo da ažuriramo SCIndeks, BIČ za 2014. godinu nismo ni publikovali, ali smo narednih godinu dana nastavili eksploataciju baze na internetu finansiranjem iz drugih izvora. Kada smo te izvore iscrpili i najzad se uverili da je Ministarstvo trajno odustalo od finansiranja SCIndeksa pozvali smo izdavače časopisa da svojim sredstvima, kroz pretplatu, omoguće njihovo održavanje. Ponuđena su im četiri paketa usluga, odnosno nivoa predstavljanja ([link](#)). Tek nakon toga usledio je poziv Ministarstva na pregovore o finansiranju.

Oba poziva, kao i prethodni, bila su javna. Očigledno se naš "monopol" sastoji u tome što smo na tim pozivima bili jedini ponuđač, a naše "manevrisanje" u tome što smo jedini u zemlji osvojili tehnologiju izrade citatnih indeksa i alata za njihovo održavanje i primenu. U vezi s tim ističemo:

a. da smo u više navrata predlagali Ministarstvu da za finansiranje nacionalnog citatnog indeksa raspiše međunarodni tender, kao jedini

izgledan način da se na poziv pored CEON-a odazove i neki drugi kvalifikovani interesent i ujedno jedini način da se za taj posao utvrdi realna tržišna cena, pošto javni poziv koji Ministarstvo raspisuje ne podrazumeva uobičajenu tendersku proceduru (ponude s cenom, otvaranje koverata, itd.) već se zasniva na pregovorima na kojima Ministarstvo praktično diktira cenu, pravdajući to ograničenim sredstvima na raspolaganju;

b. da je SCIndeks najpre razvijen, i to u toku decenijskog istraživačko-razvojnog rada autora SCIndeksa, a tek zatim ponuđen Ministarstvu na korišćenje i finansiranje; i

c. da taj rad nije finansiran kroz projekte Ministarstva, što je slučaj s nekim produktima slične vrste koje država ipak plaća da bi ih koristila, već kroz male inostrane grantove i volonterski rad i ulaganja samih autora.

2. U toku pregovora s MPNTR 2015. godine, kao i uvek do tada, ponudili smo i obrazložili predračun troškova o održavanju. Ta "jako velika svota", odnosno "na neki način diktirana cena" iznosila je jednako kao i svih prethodnih godina (cca 90.000 evra), s tim da je 2015. uvećana samo utoliko:

a. što su premeštanjem SCIndeksa i BIČ-a s domena Narodne biblioteke Srbije (NBS) na platformu komercijalnog provajdera porasli troškovi održavanja; isključiva odgovornost za to je na Ministarstvu koje nas, uprkos nespornim dokazima i brojnim apelima, nije zaštitilo od jednostranog raskida ugovora od strane NBS gde je SCIndeks bio instaliran, što nas je onemogućilo u njegovom regularnom održavanju.

b. što su se time uvećali troškovi eksploatacije baze na internetu koji sada direktno zavise od veličine baze; zbog toga su, pored ostalog (gubitak dela zapisa usled "pada" i havarije, za koju CEON takođe nije odgovoran), prilikom publikovanja SCIndeksa na novoj adresi izostavljeni zapisi svih časopisa, izuzev onih koji su kao pretplatnici našeg servisa e-Ur/Asistent od ranije čuvani na drugoj lokaciji;

c. što je broj časopisa i radova u sistemu izrazito uvećan; porast broja radova rezultat je hiperprodukcije za koju je odgovorna politika vrednovanja kreirana u Ministarstvu koja učinak meri isključivo brojem radova, umesto brojem legitimnih (recenziranih, neplagiranih, citiranih) radova, čemu, uzgred, citatni indeksi i služe, dok je porast broja časopisa rezultat stalnog pritiska nekih matičnih naučnih odbora, podržanog od Ministarstva, da se vrednuje i kategorizuje sve veći i veći broj časopisa.

3. Predračun CEON-a dat je u više varijanti kako bi Ministarstvo moglo da se odluči o tome koje sadržaje hoće i može da finansira. Ministarstvo se odlučilo za varijantu da finansira samo BIČ, ne i SCIndeks. Ugovor za izdanje BIČ-a za 2015 godinu sklopljen je na iznos od 5.000.000 dinara, s tim da se u toku godine, kada se za to obezbede sredstva, sklopi aneks ugovora za izradu ispuštenog 2014. godišta. Suma za koju se gore kaže da je "velika u ovom trenutku", nije bila dovoljna da se, prema predračunu, izradi čak ni samo BIČ u svom punom obimu. Zbog toga smo bili prisiljeni da zatražimo da se u ugovor unese odredba da se svi predviđeni pokazatelji uticajnosti i bibliometrijskog kvaliteta generišu samo za časopise koji su predstavljeni u 2015. godištu SCIndeksa, dakle za one koji pokrivaju troškove svog indeksiranja u bazi. S obzirom da Ministarstvo finansiranjem BIČ-a za te časopise realno umanjuje troškove njihovog predstavljanja u SCIndeksu, mi smo:

a. uštede ukalkulisali u cenu i obavestili sve izdavače o novim, sniženim cenama indeksiranja (5-25%, u zavisnosti od paketa);

b. dopunski, a da nam to nije zatraženo, zagarantovali generisanje pokazatelja uticajnosti i preliminarnu kategoriju svim časopisima, dakle i onima koji pretplate makar i Osnovni, kao najjeftiniji paket usluga (20.422 din. u proseku).

O iznosu sniženja i novim prosečnim pretplatnim cenama obavešten je ovlašćeni pregovarač Ministarstva. Teško nam je da pretpostavimo iz kog onda izvora potiče informacija da smo mi "u međuvremenu isporučili neke mnogo veće cene časopisima" i još teže da razumemo "da se to analiziralo u Ministarstvu, i da će se [Ministarstvo] obratiti časopisima sa napomenom šta je već plaćeno od strane države", pošto je o sniženju troškova pretplate javnost obaveštena na našem sajtu ([link](#)), a o tačnom iznosu sniženja i svi izdavači časopisa pojedinačno.

4. U toku pregovora ovlašćeni predstavnik Ministarstva je zatražio je da mu se dostave svi podaci iz BIČ-a za sve časopise i sve godišnje analize koje je u prošlosti Ministarstvo finansiralo, čemu je i udovoljeno. Zatraženi su nam i svi puni tekstovi analiziranih radova, koji su takođe isporučeni. Međutim, nakon završenih pregovora, sklopljenog ugovora i informacija o tome na sajtu Ministarstva ([link](#)) zatražen nam je i celokupan sadržaj baze SCIndeks, sa svim metapodacima o časopisima, autorima i radovima. Mi smo to razumeli kao očiglednu nameru Ministarstva da preuzme SCIndeks i poveri njegovo publikovanje drugom izvršiocu. Uputili smo ih, za slučaj da je taj zahtev izraz neobaveštenosti aktuelnog kadrovskog sastava Ministarstva, na odredbe prethodnih ugovora u kojima eksplicitno stoji da je SCIndeks vlasništvo CEON-a kao izdavača, dok je Ministarstvo vlasnik samo analiza zasnovanih na SCIndeksu, dakle BIČ-a. U svom odgovoru predložili smo da se:

- a. ili odnos Ministarstva i CEON-a uspostavi uz uvažavanje našeg prava na zaštitu sopstvene imovine i interesa
- b. ili, u protivnom, sporazumno raskine važeći ugovor, na šta smo izrazili spremnost bez obeštećenja.

Mi se dakle ne "ponašamo kao vlasnici svega toga", već samo onoga čiji vlasnici jesmo, a to je SCIndeks, njegov upravljački softver i njegovi metapodaci. Ne sporimo pravo Ministarstva da promeni izvođača, ali nismo spremni da tom izvođaču omogućimo da bez naknade koristi rezultate našeg minulog rada.

Nepoznato nam je da li je Zapisnik verno preneo reči državnog sekretara, dr Belića. Takođe ne znamo da li njegova izjava izraz neobaveštenosti (kao nekoga ko je za pregovore s CEON-om ovlastio drugoga) ili znači promenu stava MPNTR nakon sklopljenog ugovora. Sve što znamo je da je ta izjava uticala na bitno niži odziv članica Zajednice kao izdavača časopisa na naš poziv za pretplatu SCIndeksa, pošto je taj odziv skoro dvostruko niži nego odziv fakulteta kao izdavača, mada je pre bilo očekivati obratno. Mi zbog toga žalimo i to ne zato što nam to ugrožava prihode (važno je da su oni usaglašeni s obimom našeg posla, a jesu), već zato što broj obuhvaćenih časopisa utiče na kvalitet vrednovanja posredstvom BIČ-a. Iz preliminarnog izdanja BIČ-a za 2014. godinu, koje je saglasno našoj ugovornoj obavezi prema izdavačima upravo dostavljen časopisima-pretplatnicima, vidimo da je taj kvalitet ugrožen u nekim naučnim oblastima.

Izjava dr Belića, kako je ovde data, objektivno je postala deo kampanje pojedinaca protiv CEON-a kao "privatnog preduzeća" čiji je navodno samo prividni cilj objektivna evaluacija časopisa i istraživača, a stvarni laka zarada na račun osiromašenog naučnog budžeta koju ostvaruje zahvaljujući koruptivnom odnosu s odlučiocima u MPNTR. Suočeni s tim, mi ćemo, kao i do sada, svoj integritet štitiiti zalaganjem za poštenju,

otvorenu, na podacima zasnovanu evaluaciju, kakvu podržava velika većina domaćih istraživača i radom na promociji i kontroli kvaliteta domaćih časopisa, kakav podržava i kakav je čak voljna da finansira većina domaćih izdavača, odnosno uredništava.

S poštovanjem,

Centar za evaluaciju u obrazovanju i nauci
Kneza Miloša 17/6
11.000 Beograd
www.ceon.rs
Predsednik
profesor
dr Pero Šipka